

BOEKEN

Antonello da Messina De Italiaan in Brugge?

Caterina Cardona, Giovanni Carlo Federico Villa

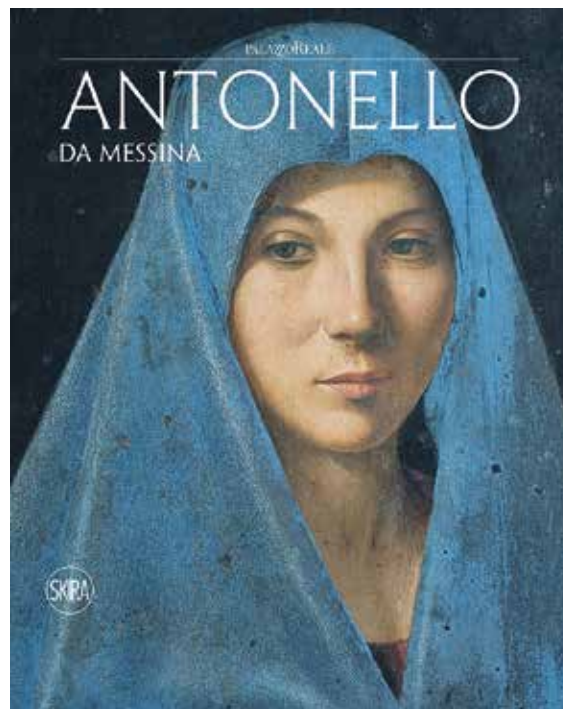
Antonello da Messina

304 blz. - Engels

€ 40,00

ISBN: 885723898

Uitgeverij SKIRA

Dit jaar liep in Italië, in Messina en Milaan, een zeer succesrijke retrospectieve van de vijftiende-eeuws schilder Antonello da Messina (1430-1479). Het Italiaanse publiek waardeert deze tijdgenoot van de Vlaamse primitieven, onder andere wegens het 'realistisch' karakter van zijn kunst.

Voor de kennis van de oude Italiaanse kunst kan men nog steeds terecht bij Giorgio Vasari (1511-1574). Midden zestiende eeuw schreef die daarover *Vite de' più eccellenti architetti, pittori, et scultori intaliani, da Cimabue insino a' tempi nostri*, een boek van meer dan duizend bladzijden. De meest volledige uitgave van dit werk is recent volledig vertaald in het Frans, onder leiding van André Chastel.

Vasari is zeer lovend over Antonello da Messina en om diens kwaliteit te verklaren, vermeldt hij zelfs een reis naar Brugge, waar Antonello bij Jan van Eyck de 'geheimen' van de Vlaamse manier van schilderen mocht leren. Te mooi om waar te zijn. Al heeft men dat toch een paar eeuwen geloofd. De Vlaamse invloed in het werk van Antonello da Messina springt duidelijk in het oog. Maar die moet dus op een andere manier tot stand zijn gekomen.

Men kan hier zeker denken aan de talrijke commerciële contacten, onder andere met Venetië, en diplomatieke (via het Bourgondische hof) en/of religieuze relaties met Rome. Zo kwamen ook heel wat Vlaamse werken in Italië terecht. Is het trouwens uitgesloten dat Antonello in Italië Vlaamse kunstenaars ontmoette? Vasari vermeldt deze meer praktische mogelijkheid niet. Maar het is een feit dat heel veel kunstenaars uit de Nederlanden Rome en andere delen van Italië bezochten.

Het werk van Antonello werd in de negentiende eeuw herontdekt en kwam terecht bij grote verzamelaars en in musea in noordelijker Europa, van Wenen tot Antwerpen en Londen. Zo schonk Florent van Erborn, gewezen burgemeester van Antwerpen, in 1840 bij testament 144 schilderijen aan het academiemuseum van de havenstad. Eén van die werken is het paneel met de *Calvarieberg*, gedateerd 1475 en gesigneerd door Antonello da Messina (zie daarover: *Madonna ontmoet Dulle Griet*, een extra themanummer van OKV). Men wijst in de Italiaanse catalogus op de tekening van de figuren, verwant met of geïnspireerd door de antieke beeldhouwkunst. Het werk werd vermoedelijk in de zeventiende eeuw aangekocht in Venetië door Jakob en Jan Van Veerle, kunsthandelaars uit Vlaanderen. Het is nu nog altijd het enige schilderij van Antonello in openbaar bezit in ons land.

Het boek dat verscheen bij de grote Antonello-retrospectieve in Italië is het beste wat er de jongste decennia over deze bijzondere kunstenaar is verschenen. De complete monografie gaat dieper in op de verschillende kunstcentra in Italië, waar Antonello actief was, in verband met opdrachten. De internationale herontdekking van zijn werk in de negentiende eeuw doet direct denken aan die van de Vlaamse primitieven. Interessant is ook het propagandistisch gebruik van zijn werk tijdens het fascistisch regime in de twintigste eeuw.

—
JOOST DE GEEST